

Verslag werkconferentie Glastuinbouw wordt klimaatneutraal

30 juni 2016

Context en doel

De glastuinbouw wil in 2050 zonder fossiele energie produceren. Fossiel wordt schaarser en duurder en milieubelastend. De glastuinbouw wil daar minder afhankelijk van worden. De consument wil duurzaam geteelde producten en ook de klimaatverandering eist stappen. Er is al veel bereikt de afgelopen jaren. De sector ligt op koers voor de energiedoelen 2020 en er is heel veel kennis en techniek ontwikkeld. Dat fundament ligt er. Met dat in het achterhoofd namen ca 50 betrokkenen en vertegenwoordigers van de glastuinbouwsector het pad naar klimaatneutraal onder de loep. De komende jaren zal kennisontwikkeling moeten doorgaan, maar gaan we ook de omslag maken naar grootschalige implementatie. Op de werkconferentie is over beide kanten nagedacht, en dan niet alleen wát er gedaan zou moeten worden maar ook door wíe.

De bedoeling is dat in het najaar vervolgspraken worden gemaakt over het programma Kas als Energiebron (inhoud en financiering t/m 2020) en dat er een zo concreet mogelijk inzicht is ontwikkeld voor de periode 2020-2030. Deze bijeenkomst van 30 juni levert daar goede input voor.

Slotconclusie

De krachtige uitkomst van de werkconferentie is:
De glastuinbouw wordt klimaatneutraal door kennisontwikkeling, versnelling van de investeringen en samenwerken op alle niveaus (Kas als Energiebron 2.0).

Er is al een stevige basis gelegd voor de benodigde kennis voor teelt en techniek en de drive is er bij de sector en bij betrokken organisaties in en rond de sector. Het draait de komende jaren vooral om doorgaan met kennisontwikkeling sámen met alle partijen die een rol spelen in de klimaatneutrale glastuinbouw. Ondernemers en het netwerk daar omheen zien volop kansen en mogelijkheden om te investeren in een klimaatneutrale bedrijfsvoering. Daar hoort een actieve en betrokken omgeving bij. Samenwerking is het sleutelwoord om grote stappen te kunnen zetten bij de implementatie van innovaties en het inzetten van de juiste instrumenten. Naast het bestaande instrumentarium van Kas als Energiebron zijn met name genoemde instrumenten warmte- en CO₂-netwerken in de greenports, het versnellen van aardwarmteprojecten, noodzakelijke reconstructie van glastuinbouwgebieden, modernisering van de kassen en een verdienmodel voor producten die geteeld zijn met een lage CO₂ footprint.

De vraag is niet meer óf de glastuinbouw in 2050 klimaatneutraal is en of de sector die klus kan klaren maar welke stappen daar voor nodig zijn. De uitkomst van de werkconferentie vraagt om afspraken over zowel vernieuwing van de energiedoelen als om afspraken over een gezamenlijke en gecoördineerde actieagenda voor implementatie de komende jaren. Tijdens de werkconferentie werd een grote drive getoond om samen een succes te maken van een klimaatneutrale glastuinbouwsector.

Innovatie: Veel van de kennis en techniek die nodig is om zonder inzet van fossiele energie te produceren is er al. Maar nog niet alles. Het belang van voortgaande innovatie en ontwikkeling in de teelt, techniek en energievoorziening wordt onderstreept. Er is drive en overtuiging om hier samen aan te werken.

Implementatie: Al die kennis en techniek zal op grote schaal toegepast moeten worden. Glastuinbouwbedrijven hebben daar een opgave, maar ook (regionale) overheden als het gaat om bijvoorbeeld reconstructie en vestigingsbeleid.

Instrumentatie: Succes is mede afhankelijk van externe factoren: randvoorwaarden en instrumenten. Te denken valt aan de ontwikkeling van warmtenetwerken, Ook ruimtelijke ordening, subsidies, wet- en regelgeving (o.a. m.bt. energietransport, beprijzing CO₂) hebben een bepalende invloed op hoe snel nieuwe technieken rendabel worden.

Politiek/sociale dimensie: De glastuinbouwsector staat er momenteel goed op. De inspanningen en resultaten van de energieaanpak worden breed (h)erkend en de doelstellingen voor 2020 lijken vrijwel zeker te worden gerealiseerd. Het is belangrijk om de energie-agenda goed te blijven koppelen aan maatschappelijke en politieke ontwikkelingen. Een lock-in op warmte/CO₂ afkomstig van kolen-centrales moet bijvoorbeeld worden vermeden.

Wat opvalt is het aantal randvoorwaardelijke en instrumentele zaken die worden benoemd in relatie tot de benodigde implementatie. Innovatie en ontwikkeling blijft belangrijk de komende jaren, en daar heeft de sector zelf veel grip op. Maar bij de grootschalige implementatie is de inzet van vele andere partijen noodzakelijk. Dat betekent een verschuiving in het werk dat verzet moet worden, en ook in de actoren (wie). De komende periode zal gezamenlijk invulling gegeven moeten worden aan deze verschuiving. De huidige convenantpartijen EZ en LTO Glaskracht zullen daartoe het initiatief nemen.

Slotwoord MT Kas als Energiebron

Nico van Ruiten vat het als volgt samen: “Er ligt een stevig fundament met kennis op het gebied van teelt en technieken voor het verduurzamen en besparen van energie. En niet minder belangrijk, de drive bij de ondernemers en de organisaties om door te pakken is er. Zij willen doorpakken met investeringen in een duurzame bedrijfsvoering, mits de randvoorwaarden daarvoor geschapen worden. Daar moeten we nu met elkaar vol op inzetten. De implementatie van nieuwe technieken gaat het snelst bij nieuwe kassen. Die vernieuwing van de glasopstanden gaat hoe dan ook, stap voor stap, door. Kas als Energiebron 2.0 zal de komende jaren veel aandacht moeten geven aan de implementatie van de instrumenten voor verduurzaming van de kassen. Dit vraagt om samenwerking en kennisdeling met alle betrokken partijen in de greenports en op landelijk niveau.”

Louise Veerbeek sluit daarbij aan en spreekt zich ook uit voor vernieuwing van de samenwerking: “De glastuinbouw doet het in vergelijking met andere sectoren heel goed. Zij zijn als enige sector er nu al in geslaagd om de afspraken met de overheid over CO₂-uitstoot te halen. Door deze positieve resultaten is er voldoende draagvlak om met Kas als Energiebron door te gaan. In het najaar zullen concrete afspraken worden gemaakt tussen het ministerie en het bedrijfsleven over Kas als Energiebron 2.0.”

NB. De resultaten zijn op hoofdlijnen helder, maar moeten op detailniveau met enige omzichtigheid gehanteerd worden. Niet alle genodigden konden aanwezig zijn en in de beperkte tijd van een middag is geen goed uitgewerkte en evenwichtige agenda te maken. Dat vraagt nader denkwerk, analyse en overleg.

Toekomstbeelden 2050 en actieagenda t/m 2023

De discussie op de werkconferentie bestond uit twee delen. Aan de hand van 4 toekomstbeelden werd een beeld gevormd van hoe de sector en de energievoorziening er in 2050 klimaatneutraal uit ziet. Vervolgens werden daarbij actiepunten benoemd die de komende jaren zouden moeten worden opgepakt. De belangrijkste daarvan worden hier genoemd. Een totaaloverzicht van de toekomstbeelden en actiepunten staat in bijlage 2.

1. Reductie energiegebruik

Wat	Wie	Type	Wanneer
TOP 3			
Reconstructie tuinbouw; versnellen modernisering en realisatie state of the art energiezuinige techniek	Ondernemer + Ondersteuners (ontw.maatsch)	Implementatie	2016-2023
Kennisontwikkeling op innovaties voor zuinige kassen en teeltprocessen	Kas als Energiebron	Innovatie	2016-2020
Voorlichting van het peloton	Kas als Energiebron	Implementatie	2016-2020
Runners-up			
Volgende slag belichting, beyond LED's	Industrie	Innovatie	Tot 2023
Marktwaardering duurzame productie; CO2 footprint Afromen slecht gedrag; CO2 rechten	Consument/marketing Overheid	Instrumentatie	Nu !

2. Eigen opwekking

Wat	Wie	Type	Wanneer
TOP 3			
CO2 netwerk (opslag, infrastructuur)	Greenports met participatie overheid (rijk en regionaal) en industrie	Instrumentatie / randvoorwaarde	Nu
Warmtenetwerk; Geothermie; energiemix	Maatschappelijk opgave bij rijk	Instrumentatie / randvoorwaarde	Nu
Modernisering tuinbouw (clustering, koppeling aan duurzame energie)	Provincies/Overheid, in samenwerking met bedrijfsleven	Implementatie	Nu
Runners-up			
Procescoördinatie tussen agenda's; inhoudelijke roadmap	EZ, LTO, Greenports, Coalitie HOT	Implementatie	Nu
Kas als Energiebron 2.0	EZ, LTO	Instrumentatie	Nu

3. *Glastuinbouw Spin in energienetwerken*

Wat	Wie	Type	Wanneer
TOP 3			
CO2 netwerk (opslag, infrastructuur)	Overheid, maatschappelijke partijen, markt	Instrumentatie / randvoorwaarde	Nu
Tariefstructuur netbeheer aanpassen	ACM, Netbeheerders, overheid	Instrumentatie / randvoorwaarde	Nu
Warmtenetten; Geothermie	Alle betrokken partijen		Nu
Runners-up			
Lobby CO2 beprijzing	Glastuinbouwsector, overheid	Instrumentatie / randvoorwaarde	Nu
Martkwaardering duurzame productie Alternatieven voor CO2 levering	Afzetorganisaties Kas als Energiebron	Instrumentatie / randvoorwaarde Implementatie/ Innovatie	Nu

4. *All-Electric*

Wat	Wie	Type	Wanneer
TOP 3			
CO2 beschikbaarheid; onderzoek naar bronnen	Sector; samen met andere CO2 vragende bedrijven	Implementatie/ Innovatie	Nu
Intelligent, flexibel, robuust elektriciteitsnetwerk; intra-day markt; tariefstructuur	Alle betrokken partijen	Instrumentatie / randvoorwaarde	Nu
Warmte in de kas krijgen bij all-electric (warmtepompen, WKO, gelijkstroomnetwerken, watergekoelde LED)	Sector, kennisinstellingen EZ (infrastructuur)	Implementatie/ Innovatie	Nu
Runners-up			
All electric inzetten voor biomethaan, bio-CO2; aanhaken bij agrofood reststromen			

Bijlagen:

1. Deelnemers
2. Toekomstbeelden en actiepunten (groslijst)
3. Inputnotitie "Glastuinbouw wordt klimaatneutraal"